

Kalajoen vesienhoitoryhmän syyskokous

Paikka: Nivalan kaupungintalo

Aika: tiistai 26.9.2023

Läsnä: Ville Repo (puheenjohtaja, Nivalan kaupunki), Maija Schuss (sihteeri, Ylivieskan kaupunki), Tapio Koistinaho (Ylivieskan kaupunki), Risto Bergbacka (Vesikolmio Oy), Emma Päckilä (Ylivieskan kaupunki), Jari Vuori (Reisjärven kunta), Markus Latvala (Feasib Oy), Vesa Rantanen (Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto), Venla Virtanen (Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto), Kari Kestikievari (Haapajärven kaupunki), Riina Rahkila (ProAgria Oulu/Oulun Maa- ja kotitalousnaiset), Juha Peltomaa (Nivalan kaupunki), Miia Leipälä (Nivalan kaupunki), Ari Alatalo (Neova Oy)

Asialista:

1. Kokouksen avaaminen klo 10.00

2. Kalajoen yhteistarkkailun tulokset (diaesitys Jessica Åsbacka)

- Vuosittainen tarkkailu
- ELY-keskuksen seuranta Kalajoen alaosalla (VP 11000) ja edustalla (Ka-2)
- Laaja tarkkailu joka 3. vuosi: 2020 ja 2023
- Biologiset tarkkailut v. 2020 ja 2023: piilevä, kasviplankton ja pohjaeläimet
  - o virtavesien pohjaeläinnäytteitä ei ole vielä saatu haettua tämän vuoden osalta, edessä luultavasti lokakuussa

Vuosittainen vesistö tarkkailu 2018–2023

- Jokihavaintopisteiden vesi on vuosina 2018–2023 ollut keskimäärin rehevää, tummaa, runsashumuksista ja rautapitoista
- Lisäksi jokihavaintopisteiden veden keskimääräiset pH-arvot ovat olleet joko lievästi happamalla tai neutraalilla tasolla, ja happitilanne on ollut heikoimmillaan heikko (v. 2023 kesäkuun tarkkailukerralla pisteellä K98 – ei vielä selitystä tälle)
- Kalajoen edustan havaintopisteellä Ka-3 vesi on ollut keskimäärin lievästi emäksistä, lievästi rehevää päällysvedessä ja karua alusvedessä. Happitilanne on ollut heikoimmillaan hyvä
- Kalajoen edustan havaintopisteellä Ka-3 on ajoittain ollut havaittavissa makean veden vaikutusta (esim. sähkönjohtavuus, väri ja rauta)
- Hygieniatarkkailun perusteella Kalajoen edustan hygieeninen laatu on ollut tarkkailukerrasta ja havaintopisteestä riippuen joko erinomainen tai hyvä jaksolla 2018–2023

Keskustelu

- Tapio Koistinaho: Yhteistarkkailun toteuttamisessa on kuuden vuoden sykli ja tämän tarkkailukauden viimeinen vuosi on edessä ensi vuonna. Tarkkailuohjelman laatiminen tulevalle kuudelle vuodelle on käynnissä. Kuormittajat alueella vähenevät ja näin myös vaadittava tarkkailu alueella vähenee. Kaksi jätevedenpuhdistamoa lopettaa tänä vuonna, kun siirtoviemäri Kalajoen keskuspuhdistamolle lähtee toimimaan.
- Neovalla on vain yksi turvetyömaa käytössä ja muilla alueilla luvat ovat rauenneet tai lopettamisprosessi on käynnissä

3. Meneillään olevat ja tulevat vesienhoitohankkeet alueella

Ylivieskan hankkeet (diaesitys Maija Schuss)

- Ylivieskan kaupungilla on käynnissä 5 vesistöhanke
- Vedenlaadun seuranta on käynnissä kolmessa Kalajoen sivupurossa
  - o Salmelanoja
  - o Katajaoja
  - o Pylväsoja
- Mutkia matkaan! -hanke
  - o Salmelanojan vesien hallinta
- Kalajokivarren pengerryspumpppamoiden sovellettavuus vesiensuojeluun -hanke
- Katajaojan virtaa hilliten, vesien- ja tulvasuojelua edistäen - ilmastonmuutokseen sopeutuen! -hanke
- Hamarin kaupunkipuro -hanke
- "Olen kymmenvuotias" - Kalajoen vesienhoitoryhmä kasvaa uudelle vuosikymmenelle -hanke
  - o Hankkeessa jatketaan vesienhoitoryhmän työtä, tiedotetaan vesienhoitotyöstä ja parannetaan yhteistyötä
  - o Suunnitellaan ja toteutetaan – tai suunnitellaan – kussakin kunnassa tärkeäksi tunnistettu kohde, hankkeen kustannusarvion rajoissa, tavoitellen suunnittelussa ja toteutuksessa yhteisöllisyyttä ja yhteistyötä. Kohteena voi olla kalataloudellinen kunnostus, kosteikko, virtaveden tai muun pienveden kunnostus/ suunnittelu, suoikohteen ennallistaminen jne.
- hankkeista löytyy lisätietoa maidankalajoki.fi -sivustolta

ProAgria Oulu

- Vedet haltuun valuma-alueilla
- Jatkoa Virta tuo, virta vie -hankkeeseen
- Rahoittajina mukana Valio Oyj, Osuuskunta Pohjolan Maito, Ylivieskan kaupunki, Salaojituksen tukisäätiö, MTK Säätiö
- Osatoteuttajana hankkeessa Metsänhoitoyhdistys Pyhä-Kala ry
- Hankkeessa on tarkoitus toteuttaa aiemmin suunniteltuja toimenpiteitä Pylväsojan valuma-alueella
- Hankkeessa toteutetaan myös muita toimenpiteitä esim. Utajärvellä ennallistettava turvepeltokohde
- Hankkeessa tuotetaan vesienhallintaan liittyvää viestintämateriaalia

Nivala

- Erkkisjärvi
  - o järven alue on hyvin tasaista ja peltojen ympäröimää
  - o järveen kohdistuu valuma-alueelta voimakas kuormitus
  - o pelkkä järven kunnostus ei riitä, koska kuormitus tulee järven ulkopuolelta
  - o järven kunnostuksen ohella täytyy puretua ongelmiin valuma-alueella

Reisjärvi

- Vuohtajärvi
  - o valuma-aluesuunnittelu alueella käynnissä
  - o pohjapadon toteuttaminen ensi vuonna
  - o vesikasvien niitto
- Alueella yleisenä ongelmana on voimakas ojitus ja erityisesti hyvin syvät ojat
- Sadevedet valuvat yhä nopeammin valuma-alueelta vesistöihin, joka johtaa tulvaongelmiin

- Tärkeää olisi lisätä maanviljelijöiden ja metsänomistajien tietoisuutta
- Tavoitteena olisi käydä kaikki Reisjärven järvet läpi, tehdä alueille valuma-aluasuunnittelut ja perustaa kosteikkoja
- Jätevedenpuhdistamolla on käynnissä tekniikan päivittäminen ja kun nämä toimenpiteet saadaan valmiiksi, puhdistamon kuormitus tulee vähenemään
- Kalajan tulvasuojeluhanke - omarahoitusosuus hankkeessa suuri, joka on aiheuttanut ongelmia

4. Syksyn rahoitushaku

- Tapio Koistinaho antaa katsauksen meneillä oleviin ja tuleviin rahoitushakuihin
- Uusi hallitusohjelma ja hallituksen päätökset vaikuttavat tuleviin rahoitushakuihin
- Odotettavissa on, että tulevissa rahoituksissa euromäärät ovat pienemmät ja omarahoitusosuus kasvaa
- rahatpintaan.fi
- Avustus kokonaisvaltaisten kaupunkivesien hallintasuunnitelmien tekemiseen
  - o Haku auki vielä 13.10. saakka
  - o Avustuksen tavoitteena on vähentää vesistöön päätyvien haitallisten aineiden päästöjä kokonaisvaltaisten kaupunkivesien hallintasuunnitelmien avulla.
  - o Nivalan kaupunki suunnittelee hakevansa
- Vesiensuojelun tehostamisohjelma
  - o Ohjelmasta avustettavilla hankkeilla halutaan parantaa vesien tilaa ja vesiympäristöä, lisätä luonnon monimuotoisuutta ja monitavoitteista kestävää vesienhallintaa sekä vahvistaa vesistökuunnostajien ja valuma-alueiden eri maanomistajien yhteistyötä.
  - o Haku 17.10.-30.11.2023.
- Vaelluskalakantojen elvyttämishjelma NOUSU
  - o Avustusta voidaan myöntää vaelluskalakantojen elvyttämishjelma NOUSUn mukaisesti kalataloudellisiin hankkeisiin, joiden tavoitteena on vahvistaa uhanalaisten tai vaarantuneiden vaelluskalakantojen elinvoimaisuutta turvaamalla ja parantamalla kalakantojen luontaista elinkiertoa.
- Helmi-elinympäristöohjelma
  - o Helmi-ohjelma vahvistaa luonnon monimuotoisuutta
  - o Kunnostaminen, ennallistaminen
  - o Sopii hyvin monen kokoisille hankkeille
  - o Avustusprosentti on hyvä, 80 %
  - o Haku luultavasti alkuvuodesta

Riina Rahkila

- Maaseuturahoitus
  - o Rahoitusta voivat hakea maaseudulla toimivat yritykset ja yhteisöt toimintansa ja elinympäristönsä kehittämiseen
  - o Kohtuu hyvät avustusprosentit
  - o Paljon erilaisia mahdollisuuksia
    - Ympäristö ja ilmastotyö
    - Yleishyödylliset ympäristöinvestoinnit

5. Naapurivesistöjen hankkeet, Pyhäjoki ja Siikajoki

Kutsuimme Pyhäjoen ja Siikajoen hankkeista vastaavat henkilöt kertomaan alueidensa toiminnasta ja hankkeista. Valitettavasti alustajat eivät päässeet kokoukseen.

Vesa Rantanen, Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto

- Pyhäjoella käynnissä koekalastukset
- Siikajoella kalatalousalueen kanssa sopimuksia ja rapututkimukset käynnissä
- Pattijoella purotaimenseuranta

6. Katsaus vierailukohteeseen – Hituran kaivos (Markus Latvala, Feasib Oy)

- Kaivoksen toiminta on aloitettu 70-luvulla
- Alueella on toiminut avolouhos 90-luvulle saakka, 90-luvulta alkaen alettu kaivaa tunneleissa
- Nikkelimalmi
- Rikastushiekka-alueen koko noin 100 ha
- Sulkemisen aikana altaat on kuivattu ja peitetty
- Nikkeli ja sulfaatti suurimmat kuormittajat

7. Seuraava kokous järjestetään keväällä 2023 (huhti-toukokuussa). Kokouksen pitopaikaksi ehdotettiin Reisjärveä.

8. Kokouksen päättäminen 12.10

Muistion laati

Maija Schuss
ympäristöasiantuntija
Ylivieskan kaupunki
puh. 044 4294 470
maija.schuss@ylivieska.fi